

ภาษี อากร

การรักษาสีเขียวสภาพ
ของราคา
ในระบบเศรษฐกิจไทย:

บทสำรวจ
สถานะแห่งความรู้*

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทความเรื่องนี้มีจุดประสงค์ที่จะสำรวจงานวิชาการที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาชีอากรกับเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทย งานวิชาการที่อยู่ในขอบข่ายแห่งการสำรวจเป็นงานที่ปรากฏสู่โลกแห่งวิชาการระหว่างปี 2500 - 2525 เป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาของบทความจำแนกออกเป็น 4 ตอน ตอนที่หนึ่งจะประมวลงานวิชาการว่าด้วยเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทย ตอนที่สองกล่าวถึงงานวิชาการที่ศึกษาผลกระทบของภาชีอากรที่มีต่อเสถียรภาพของราคา ตอนที่สามกล่าวถึงงานวิชาการที่ศึกษาผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อโครงสร้างภาชีอากร และตอนที่สี่เป็นบทสรุป

1. การศึกษาว่าด้วยเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทย

การศึกษาปัญหาเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทยมีอยู่ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจไทย

* สารสำคัญของบทความนี้มาจากส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยของผู้เขียนเรื่อง “การสำรวจสถานะความรู้ว่าด้วยภาชีอากรในเมืองไทย” ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการนำเสนอบทความนี้ ผู้เขียนได้แก้ไขต่อเติมต้นร่างเดิมตามที่เห็นสมควร

กิจในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นเรื่องที่มีการศึกษากันน้อยมาก การศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นั้นส่วนใหญ่มิได้ศึกษาปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างเจาะลึก เนื้อหาหมักจะเป็นการเล่าลำดับแห่งเหตุการณ์และการดำเนินการแก้ปัญหาของรัฐบาล แต่ขาดการอธิบายเหตุการณ์ด้วยเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าผู้ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักประวัติศาสตร์ วิฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เป็นหัวข้อที่มีงานวิจัยจำนวนมากพอสมควร ได้แก่ พรเพ็ญ อันตระกูล (2517) Chintala Viseskul (1976) และ สุนทรี อาสะไวย์ และ นิติ กลีโกศล (2525) ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงระหว่างปี 2473 - 2476 กลับมีงานอยู่เพียงชิ้นเดียว คือ Batson (1976)

นักเศรษฐศาสตร์เริ่มสนใจศึกษาปัญหาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทยนับตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา งานชิ้นสำคัญที่ศึกษาปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในช่วงระหว่างปี 2484 - 2515 ได้แก่ Yang (1957) และ Trescott (1971) ข้อที่น่ายกย่องก็คือ ในช่วงเวลาใดก็ตามที่ระบบเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพ การศึกษาปัญหาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นักมีจำนวนน้อย แต่ในช่วงเวลาใดก็ตาม ที่มีปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง จำนวนงานวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้จะมีมากดังจะเห็นได้ว่า การศึกษาปัญหาเสถียร-

ภาพทางเศรษฐกิจในช่วงระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีอยู่มากพอสมควร แต่ในช่วงระหว่างปี 2504 - 2515 ซึ่งเป็นช่วงที่ระบบเศรษฐกิจไทยไม่ต้องประสบมรสุมใด ๆ ก็อบจะไม่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ระบบเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญมรสุมทางเศรษฐกิจแล้วลูกเล่า งานวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ปรากฏสู่บรรณพิภพจำนวนมาก (ดูตารางที่ 1)

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ปัญหาเสถียรภาพของราคาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมักต้องเผชิญเป็นเนืองนิจ ได้แก่ ปัญหาเงินเฟ้อ ส่วนปัญหาเงินฝืดหรือภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไม่ผู้ได้ปรากฏมากนัก ด้วยเหตุนี้เอง ความสนใจของนักเศรษฐศาสตร์จึงมุ่งสู่ปัญหาเงินเฟ้อ กระนั้นก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเงินเฟ้อกับภาชีอากรเป็นเรื่องซึ่งนักเศรษฐศาสตร์เพิ่งจะสนใจศึกษากันอย่างจริงจังในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา¹ ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 ระดับ ระดับที่หนึ่ง ได้แก่ การศึกษาผลกระทบของภาชีอากรที่มีต่อภาวะเงินเฟ้อ (เสถียรภาพของราคา) และระดับที่สอง ได้แก่ การศึกษาผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อ (เสถียรภาพของราคา) ที่มีต่อโครงสร้างภาชีอากร

2. ผลกระทบของภาชีอากรที่มีต่อเสถียรภาพของราคา

การศึกษาผลกระทบของการจัดเก็บภาชีอากรที่มีต่อเสถียรภาพของราคามีอยู่ไม่มากนัก การศึกษาดังกล่าวนี้อาจจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น คือ

¹ บทสำรวจงานวิชาการว่าด้วยภาชีอากรกับภาวะเงินเฟ้อ ดู อาทิเช่น Nowotny (1980) และ Auld (1977) เป็นต้น

(1) ระบบภาษีอากร มีโครงสร้างและลักษณะอันเกื้อกูลต่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติหรือไม่

(2) นโยบายภาษีอากรของรัฐบาลไทยในการรักษาเสถียรภาพของราคามีลักษณะอย่างไร

(3) การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลไทยสร้างผลกระทบต่อเสถียรภาพของราคามากน้อยเพียงใด

2.1 ระบบภาษีอากรกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ

Siamwalla (1975 c) ได้ชี้ให้เห็นว่า ระบบการคลังของไทยมีตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ (automatic stabilizers) ข้อสรุปดังกล่าวนี้ได้จากการสังเกตพฤติกรรมทางการคลังของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ข้อที่อัมมาร สยามวาลา มิได้ชี้ให้เห็นก็คือ คุณสมบัติในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ นั้นมีเฉพาะแต่ในระบบภาษีอากรเท่านั้น แต่หาได้มีอยู่ในระบบการใช้จ่ายของรัฐบาลไม่ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า รายจ่ายเงินโอน (transfer expenditure) มีสัดส่วนต่ำมากเมื่อเทียบกับรายจ่ายรวมของรัฐบาล มีหน้าซ้ำรายจ่ายเงินโอนประเภทที่มีคุณสมบัติในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ ดังเช่นเงินสงเคราะห์การว่างงาน (unemployment compensation) และเงินสวัสดิการสำหรับคนยากจน (welfare payment) ก็ไม่ปรากฏว่ามีในระบบการคลังของไทย นอกจากนี้ งานวิจัยในระยะหลัง ๆ นี้ไม่เพียงแต่จะพบว่าพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายของรัฐบาลไม่ช่วยเกื้อกูลต่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติเท่านั้น หากทว่ายังพบอีกด้วยว่า การใช้จ่ายอย่าง

ตารางที่ ๑

งานวิชาการว่าด้วยเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทย

ช่วงเวลาแห่งการศึกษา	ชื่องานทางวิชาการ	หมายเหตุ
ก่อนปี ๒๔๔๔	พรเพ็ญ ชันธุระกุล (๒๔๑๗) สุนทร อาสะโว้ย และ นิธิ กลโกศล (๒๔๒๕) Batson (๑๙๗๖) Viseskul (๑๙๗๖)	เน้นช่วงรัชกาลที่ ๖ เน้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ เน้นช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ๒๔๗๓ - ๒๔๗๖ เน้นช่วงรัชกาลที่ ๖
๒๔๔๔ - ๒๕๐๓	หัตถ์ชัย ตัดหวาดโท (๒๕๑๗) ประเจิด ลินทรพิบูล (๒๕๐๕) Haring and Westphal (๑๙๖๔) Trescott (๑๙๗๑) Yang (๑๙๕๗)	เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๕๑๔ เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๕๐๓ เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๕๑๒ เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๕๑๒ เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๔๕๔
๒๕๐๔ - ๒๕๑๕	หัตถ์ชัย ตัดหวาดโท (๒๕๑๗) Trescott (๑๙๗๑)	เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๕๑๔ เน้นช่วง ๒๔๔๔ - ๒๕๑๓
หลังปี ๒๕๑๕	โยษะ อาริยา (๒๕๒๔) ทวีชัย สุเมธีประสิทธิ์ (๒๕๒๔) ธีระพงษ์ วิกิจเศรษฐ (๒๕๒๐) รังสรรค์ อนุพรพันธุ์ (๒๕๒๓ ก) Aghevli and Khan (๑๙๗๘)	เน้นช่วง ๒๕๑๓ - ๒๕๒๒ เน้นช่วง ๒๕๑๔ - ๒๕๒๑ เน้นช่วง ๒๕๐๗ - ๒๕๑๗ เน้นช่วง ๒๕๑๔ - ๒๕๒๒ เน้นช่วง ๒๕๐๔ - ๒๕๑๗

เกินตัวของรัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำลายเสถียรภาพของราคา²

ในการศึกษาเพื่อค้นหาคำข้อเท็จจริงว่า ระบบภาษีอากรมีตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติหรือไม่ เราจำเป็นต้องทราบฟังก์ชันภาษีอากร (tax function) ของระบบเศรษฐกิจไทยและหากเราต้องการทราบต่อไปว่า ขนาดของการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติในระบบภาษี

2 ข้อสรุปดังกล่าวนี้ โปรดดู Aghevli and Khan (1978) ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี 2504 - 2517 และทวีชัย สุเมธีประสิทธิ์ (2524) ซึ่งใช้ข้อมูลระหว่างปี 2514 - 2521 บทวิเคราะห์ของ Aghevli and Khan (1978) ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จาก Heller (1980) ซึ่งเสนอบทวิเคราะห์หักล้าง

ช่วงเวลาแห่งการศึกษา	ชื่องานทางวิชาการ	หมายเหตุ
หลังปี ๒๕๑๔	Argy (๑๙๗๐)	เน้นช่วง ๒๕๐๑ - ๒๕๐๔
	Chaipravat (๑๙๗๖ a)	เน้นช่วง ๒๕๐๓ - ๒๕๑๗
	Chaipravat (๑๙๗๖ b)	เน้นช่วง ๒๕๐๓ - ๒๕๑๗
	Chaipravat, et. al. (๑๙๗๖ ; ๑๙๗๘)	เน้นช่วง ๒๕๐๔ - ๒๕๑๗
	Heller (๑๙๘๐)	เน้นช่วง ๒๕๐๒ - ๒๕๑๑
	Panithchpakdi (๑๙๗๕)	เน้นช่วง ๒๕๐๓ - ๒๕๑๖
	Piyavongsepinyo (๑๙๗๕)	เน้นช่วง ๒๕๐๓ - ๒๕๑๐
	Saini (๑๙๘๒)	เน้นช่วง ๒๕๑๗ - ๒๕๒๓
	Siamwalla (๑๙๗๕C)	เน้นช่วง ๒๕๐๔ - ๒๕๑๕
	Siamwalla (๑๙๗๘)	เน้นช่วง ๒๕๑๕ - ๒๕๑๘
	Vichaidist and Roisarn (๑๙๗๓)	เน้นปี ๒๕๑๕ - ๒๕๑๖
	Vichaidist and Roisarn (๑๙๗๔)	เน้นช่วง ๒๕๑๕ - ๒๕๑๗
	Yen Kyun Wang (๑๙๘๒)	เน้นช่วง ๒๕๐๔ - ๒๕๑๓

อากรของไทยมีมากน้อยเพียงใด เราจำเป็นต้องทราบค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรต่อรายได้ประชาชาติ (Tax Elasticity) ซึ่งวัดการสนองตอบตามธรรมชาติหรือการสนองตอบโดยอัตโนมัติ (automatic response) ของระบบภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงหรือการปรับตัวโดยอัตโนมัติของรายได้จากภาษีอากร (automatic response) ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากโครงสร้างและลักษณะของระบบภาษีอากร อีกส่วนหนึ่งได้แก่การเปลี่ยนแปลงรายได้จากภาษีอากรอันเป็นผล

จากการเปลี่ยนแปลงมาตรการทางภาษีอากร (discretionary response) ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานภาษี การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี และการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดเก็บภาษี ดังนั้นในที่นี้

$$\Delta T = \Delta T_A = \Delta T_D \text{ ————— (1)}$$

ΔT = การเปลี่ยนแปลงรายได้จากภาษีอากรรวม

ΔT_A = การเปลี่ยนแปลงรายได้จากภาษีอากรโดยอัตโนมัติ

ΔT_D = การเปลี่ยนแปลงรายได้

จากภาษีอากร อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงมาตรการทางการคลังของรัฐบาล

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) จึงนำเสนอโมทัศน์ว่าด้วย “ความไหวตัวของภาษีอากร” (tax buoyancy = BT) และ “ความยืดหยุ่นของภาษีอากร” (tax elasticity = ET) โดยที่ความไหวตัวของภาษีอากรเป็นดัชนีที่ใช้วัดการสนองตอบส่วนรวมของระบบภาษีอากร (total response) ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ (Y) นั่นก็คือ

$$BT = \frac{\% \Delta T}{\% Y} \text{ ————— (2)}$$

ส่วนความยืดหยุ่นของภาษีอากรเป็นดัชนีที่ใช้วัดการสนองตอบโดยอัตโนมัติของระบบภาษีอากร (automatic response) ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ นั่นก็คือ

$$ET = \frac{\% \Delta T_A}{\% \Delta Y} \text{ ————— (3)}$$

การนำเสนอโมทัศน์ว่าด้วยความไหวตัวและความยืดหยุ่นของภาษีอากรดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดความสับสนในวงวิชาการเศรษฐศาสตร์อยู่ไม่น้อย เพราะแต่เดิมนั้น นักเศรษฐศาสตร์ได้มีโมทัศน์ว่าด้วยความยืดหยุ่นของภาษีอากรมาก่อนแล้ว แต่ “ความยืดหยุ่นของภาษีอากร” ในความหมายดังเดิมนั้นเป็นดัชนีที่ใช้วัดการสนองตอบส่วนรวมของระบบภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ดังนั้น “ความยืดหยุ่นของภาษีอากร” ตามความหมายดั้งเดิม ก็คือ “ความไหวตัวของภาษีอากร” ตามนิยามของกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั่นเอง ส่วน “ความยืดหยุ่นของภาษีอากร” ตามนิยามของกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้นใช้วัดการสนอง

บน:

Adam Smith (1723-1790)

ขวา:

David Ricardo (1772-1823)

ตอบโดยอัตโนมัติหรือการสนองตอบตาม
ธรรมชาติของระบบภาวียากร

การแยกแยะความแตกต่างระหว่างการ
การสนองตอบโดยอัตโนมัติ (Automatic
response) กับการสนองตอบอันเกิดจาก
การใช้อำนาจทางการคลังของรัฐบาล
(discretionary response) ดังกล่าวนี ช่วยให้เรา
เข้าใจพฤติกรรมทางการคลังได้แจ่มชัดอย่าง
ที่มีอาจปฏิเสธได้ อย่างไรก็ตาม การจำแนก
ความแตกต่างระหว่าง “ความไหวตัวของ
ภาวียากร” กับ “ความยืดหยุ่นของภาวียากร”
แม้จะมีประโยชน์ในด้านการวิเคราะห์
พฤติกรรมทางการคลัง แต่มีข้อบกพร่องใน
เรื่องนี้มักจะมียุทธวิธีลวงใจอยู่เฉพาะแต่หมู่
นักเศรษฐศาสตร์การคลังและนักเศรษฐ-
ศาสตร์ในภาครัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
กระทรวงการคลังและธนาคารกลาง นัก-
เศรษฐศาสตร์นอกวงการเหล่านี้ยังมิได้ใช้ศัพท์

วิชาการทั้งสองนี้กันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุ
นี้เอง นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปจึงกล่าว
ถึง “ความยืดหยุ่นของภาวียากร” ใน
ความหมายเดียวกับ “ความไหวตัวของภาวียากร”
ตามนิยามของกองทุนการเงินระ-
หว่างประเทศ ในการสำรวจงานวิชาการ
เกี่ยวกับเรื่องนี้เราจะยึดศัพท์และนิยามของ
กองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นเกณฑ์
ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความสับสน

ดังได้กล่าวแล้วว่า ความยืดหยุ่น
ของภาวียากรเป็นดัชนีที่ใช้วัดการสนอง
ตอบตามธรรมชาติหรือการสนองตอบโดย
อัตโนมัติ (automatic response) ของภาวียากร
ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ
ข้อมูลภาวียากรที่จะนำมาประมาณการ
ค่าความยืดหยุ่นดังกล่าวนี้ จะต้องเป็นข้อ
มูลที่ได้จัดผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง
มาตรการทางการคลัง (discretionary

effect) ไปแล้ว หากการจัดผลกระทบ
ดังกล่าวนี้มิได้เป็นไปโดยหมดจดหรือใช้วิธี
การที่แตกต่างกัน ย่อมจะมีผลต่อค่าความ
ยืดหยุ่นของภาวียากรที่ประมาณการได้

เราพบว่า มีงานวิชาการอย่างน้อย
6 เรื่องที่ได้ประมาณการค่าความยืดหยุ่น
ของระบบภาวียากรในเมืองไทย ดังราย
ละเอียดปรากฏในตารางที่ 2 ในจำนวนนี้
IBRD (1974) และ IBRD (1978) มิได้รายน
งานค่าประมาณการดังกล่าวนี้ แต่ต่อ
มาปรากฏรายงานใน (IBRD (1983 :
164)

จากผลการประมาณการค่าความยืด
หยุ่นของระบบภาวียากรในเมืองไทย ดังที่
นำเสนอในตารางที่ 2 นั้น เราได้ข้อสรุป
เบื้องต้นอย่างน้อย 2 ประการคือ

ประการแรก ผลการศึกษาของธนาคารโลกพบว่า ความยืดหยุ่นของระบบภาษีอากรในเมืองไทยมีแนวโน้มลดลงตามกาลเวลาดังจะเห็นได้ว่า IBRD (1974) ซึ่งใช้ข้อมูลในปีงบประมาณ 2506 - 2516 ได้ค่าประมาณการเท่ากับ 1.39 และ IBRD (1978) ซึ่งใช้ข้อมูลในปีงบประมาณ 2513 - 2520 ได้ค่าประมาณการเท่ากับ 1.27 ส่วน IBRD (1983) ซึ่งใช้ข้อมูลในปีงบประมาณ 2506 - 2524 ได้ค่าประมาณการเท่ากับ 1.00 อย่างไรก็ตาม เรายังอาจเปรียบเทียบผลการประมาณการจากรายงานของธนาคารโลกทั้งสามเรื่องนี้ได้โดยสนิทใจนัก ทั้งนี้เนื่องจากมีความแตกต่างทั้งในด้านฐานข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการรูปแบบของสมการภาษีอากรที่ใช้ในการประมาณการ ตลอดจนวิธีการจัดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรการทางการคลังที่มีต่อรายได้จากภาษีอากร กระนั้นก็ตาม ผลการประมาณการของ IMF (n.d.) ซึ่งใช้ฐานข้อมูลเดียวกันและระเบียบวิธีการศึกษาเดียวกัน ก็ยืนยันข้อสรุปข้างต้นนี้ ดังจะเห็นได้ว่า ค่าประมาณการซึ่งใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2521 - 2524 มีค่าต่ำกว่าค่าประมาณการซึ่งใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2518 - 2521 (0.85 เทียบกับ 1.06)

ประการที่สอง ผลการประมาณการค่าความยืดหยุ่นของระบบภาษีอากรในเมืองไทย ซึ่งใช้ข้อมูลล่าสุด ปรากฏว่า ความยืดหยุ่นดังกล่าวนี้มีได้มีค่าแตกต่างจาก 1.00 มากนัก ความข้อนี้ได้รับการยืนยันจาก IBRD (1983) ; IMF (n.d.) ชมเพลิน จันทรเรืองพิชญ และรัตน สยัคณิต (2525) และ ชายุชัย มุลิกนิกาน (2526)

หากเราขอรับผลการประมาณการค่าความยืดหยุ่นของระบบภาษีอากรในเมืองไทย ดังที่แสดงในตารางที่ 2 นั้นสำคัญมีอยู่อย่างน้อย 2 ประการ คือ

ประการแรก ระบบภาษีอากรในเมืองไทยมีการสนองตอบตามธรรมชาติหรือมีการสนองตอบโดยอัตโนมัติต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ หรือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณทางเศรษฐกิจ เพียงแต่ขนาดของการสนองตอบดังกล่าวนี้มีอยู่ไม่มากนัก ดังนั้นเราจึงมีประจักษ์พยานข้อเท็จจริงที่จะยืนยันได้ว่า ระบบภาษีอากรของไทยมีตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ (automatic stabilizer) แต่ขนาดของการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ (degree of automatic Stabilization) มีอยู่น้อยมาก ข้อสรุปดังกล่าวนี้ตรงกับข้อสังเกตก่อนหน้านี้ของ (Marzouk (1972 : 421-3) และ Ganjarende (1975 : 372-373)

ประการที่สอง ระบบภาษีอากรในเมืองไทยมีความสามารถในการหารายได้ให้แก่รัฐบาลพอสมควร รายได้จากภาษีอากรปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณทางเศรษฐกิจและมีการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ เมื่อผลการประมาณการพบว่า ความยืดหยุ่นของระบบภาษีอากรในเมืองไทยมีค่าไม่แตกต่างจาก 1.00 ความข้อนี้ย่อมมีนัยสำคัญว่า หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงมาตรการทางด้านภาษีอากร ดังเช่นการขยายฐานภาษี การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี และการปรับปรุงประสิทธิภาพในด้านการบริหารการจัดเก็บภาษีอากร รายได้จากภาษีอากรจะเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ หากระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตในอัตราปีละ 7% รายได้จากภาษีอากรจะเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ ในอัตราปีละ 7% เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการหารายได้ตามธรรมชาติของระบบภาษีอากรในเมืองไทยมีอยู่ไม่มากนัก

คำถามสืบเนื่องที่น่าสนใจก็คือ ภาษีอากรแต่ละประเภทมีความสามารถในการ

รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติแตกต่างกันหรือไม่ คำตอบของคำถามข้อนี้อาจพิจารณาได้จากค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ภาษีอากรประเภทใดก็ตามที่มีความยืดหยุ่นสูง ย่อมมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติสูงด้วย เราพบว่า มีงานวิชาการอย่างน้อย 6 เรื่องที่ได้ประมาณการค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรเป็นรายประเภท ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 3 ซึ่งให้ข้อสรุปสำคัญดังนี้

(1) ผลการศึกษาของ IBRD (1974) พบว่า ภาษีอากรที่มีคุณสมบัติของตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติตามลำดับได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (1.31) ภาษีการค้า (1.23) และภาษีเงินได้นุคคลธรรมดา (1.20)

(2) ผลการศึกษาของ IBRD (1983) พบว่า ภาษีอากรที่มีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติตามลำดับได้แก่ ภาษีเงินได้นุคคลธรรมดา (1.386) ภาษีเงินได้นิติบุคคล (1.319) นอกจากนี้ ยังพบด้วยว่า การสนองตอบตามธรรมชาติของภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดน้อยถอยลง ความยืดหยุ่นของภาษีประเภทนี้ ซึ่งเท่ากับ 1.319 จากการประมาณการโดยใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2511 - 2524 จะมีค่าเพียง 1.124 เมื่อใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2518 - 2524 และเพียง 1.053 เมื่อใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2518 - 2525 ส่วนภาษีการค้าก็มีได้มีค่าความยืดหยุ่นสูงดังที่ IBRD (1974) ได้เคยประมาณการไว้มีหน้าค่าความยืดหยุ่นดังกล่าวนี้มีแนวโน้มลดลงด้วย

(3) ผลการศึกษาของ IMF (n.d.) ซึ่งใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2518 - 2524 พบว่า ภาษีอากรที่มีค่าความยืดหยุ่น

ต่อรายได้ประชาชาติสูงสุด ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (1.34) และอากรขาออก (1.12) เมื่อการประมาณการค่าความยืดหยุ่นดังกล่าวจำแนกออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงปีงบประมาณ 2518 - 2521 และ ช่วงปีงบประมาณ 2521 - 2524 ผลการประมาณการพบว่า ความยืดหยุ่นของภาษีอากรทุกประเภทมีค่าลดลงตามกาลเวลา ทั้งนี้ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและอากรขาออก

(4) ผลการศึกษาของ**ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตน สายคณิต** (2525) พบว่า ภาษีอากรที่มีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติสูงสุด ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (1.6600) ภาษีการขายเฉพาะ (1.5708) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (1.4298) และภาษีการขายทั่วไป (1.1692)

(5) ผลการศึกษาของ**ชาญชัย มุสิกนิศกร และสุพรรณิ ตันติศรีสุข** (2525) พบว่า ภาษีอากรที่มีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติสูงสุด ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (1.5921) และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (1.3497)

(6) ผลการศึกษาของ**ชาญชัย มุสิกนิศกร** (2526) พบว่า ภาษีอากรที่มีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติสูงสุด ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (1.2797) และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (1.0728)

ผลการประมาณการค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ดังที่ประมวลนำเสนอไว้ในตารางที่ 3 นั้น ให้ข้อสรุปที่ต้องตรงกันประการหนึ่ง คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลมีคุณสมบัติของตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติอย่างกระฉับกระช่าย แต่ข้อที่ยังไม่สามารถกล่าวสรุปทั่วไปได้ก็คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติมากกว่าภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือไม่

นอกจากนี้ ยังมีปริศนาซึ่งต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมอย่างน้อยอีก 2 ข้อ กล่าวคือ

ประการแรก ภาษีทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษีการค้าและภาษีภอภณท์ภายในมีคุณสมบัติของตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติมากน้อยเพียงใด ผลการศึกษาในประเด็นนี้ยังให้ข้อสรุปซึ่งขัดกันอย่างมาก ในขณะที่ผลการศึกษาของ**ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตน สายคณิต** (2525) และ **IBRD (1974)** พบว่า ภาษีการค้าและภาษีภอภณท์ภายในมีความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติในระดับสูง แต่ผลการศึกษาที่ปรากฏในวิชาการอื่น ๆ มิได้ให้ภาพอันแจ่มชัดเช่นนี้

ประการที่สอง เรายังไม่ทราบแน่ชัดว่า ความยืดหยุ่นของภาษีอากรแต่ละประเภทได้มีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาหรือไม่ แม้ว่า **IBRD (1983)** และ **IMF (n.d.)** จะชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ แต่ก็เพียงข้อสรุปเบื้องต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการตรวจสอบต่อไปอีก

หมายเหตุ * รวมกำไรจากโรงงานยาสูบ
** ไม่รวมกำไรจากโรงงานยาสูบ

1. ปงป. หมายถึง ปีงบประมาณ
2. ตัวเลขในวงเล็บบรรทัดถัดจากค่าความยืดหยุ่น หมายถึง ช่วงเวลาของข้อมูลที่ใช้ในการประมาณการ

ตารางที่ ๒

ความยืดหยุ่นของระบบภาษีอากรต่อรายได้ประชาชาติ
(Tar Elasticity)

ชื่อผู้วิจัย	ช่วงเวลาแห่งประมาณการ	ค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากร
๑. IBRD (๑๙๗๔)	ปีงบประมาณ ๒๕๐๖-๒๕๑๖	๑.๓๔
๒. IBRD (๑๙๗๔)	ปีงบประมาณ ๒๕๑๓-๒๕๒๐	๑.๒๗
๓. IBRD (๑๙๘๓)	ปีงบประมาณ ๒๕๐๖-๒๕๑๔	๑.๐๐
๔. IMF (n.d.)	ปีงบประมาณ ๒๕๑๔-๒๕๒๑	๑.๐๖
	ปีงบประมาณ ๒๕๒๑-๒๕๒๔	๐.๘๕
	ปีงบประมาณ ๒๕๑๔-๒๕๒๔	๐.๘๒
๕. ชาญชัย มุสิกนิศกร	ปีงบประมาณ ๒๕๑๔-๒๕๒๕	๑.๐๓
๖. ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตน สายคณิต	ปีงบประมาณ ๒๕๐๔-๒๕๒๒	๑.๐๓๔๓

ที่มา ๑. U.N., IBRD (๑๙๗๔)
๒. U.N., IBRD (๑๙๗๔)
๓. U.N., IBRD (๑๙๘๓)
๔. U.N., IMF (n.d.)
๕. ชาญชัย มุสิกนิศกร (๒๕๒๖)
๖. ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตน สายคณิต (๒๕๒๕)

ชาว:

John Maynard Keynes (1883-1946)

บน:

Thomas Robert Malthus (1766-1834)

ตารางที่ ๓

ความยืดหยุ่นของภาษีอากรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชน (Tax Elasticity)

จำแนกตามประเภทของภาษีอากร

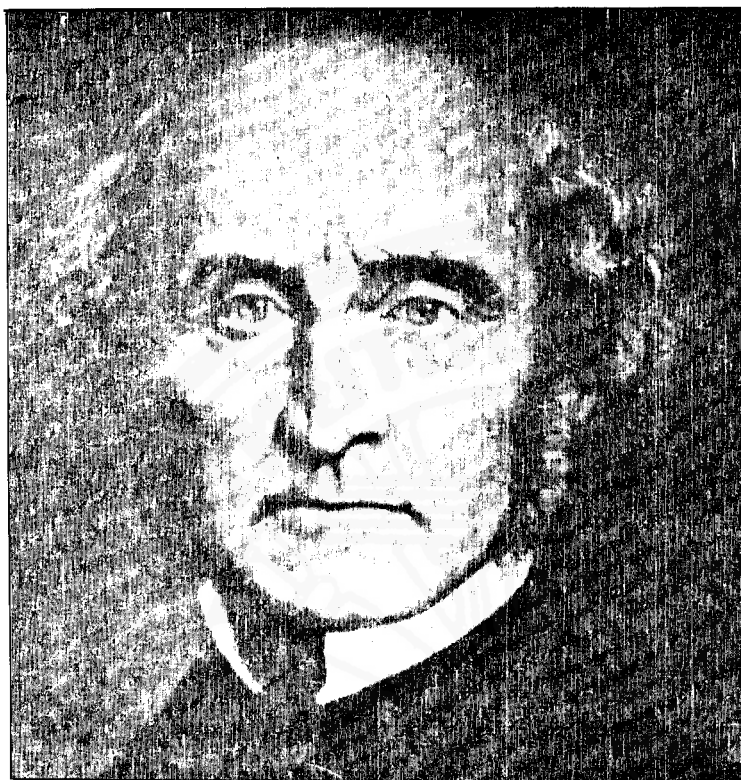
ประเภทของภาษีอากร	IBRD (1974)	IBRD (1983)	IMF (n.d.)	ชม. เติบ. จันท. เรือง. เพ็ญ และ. รัตน. สาย. คณิต. (๒๕๒๔)	ชา. ยศ. ย. ม. สิ. ก. นิ. ศ. การ. และ. สุ. พ. าว. ณ. ี. ส. น. ศ. ส. ร. สุ. (๒๕๒๔)	ชา. ยศ. ย. ม. สิ. ก. นิ. ศ. การ. (๒๕๒๖)
๑. ภาษีเงินได้	-	-	-	๑.๔๒๔๔ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	-
๑.๑ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	๑.๒๐ (ป.ง.ป. ๒๕๐๖-๒๕๒๔)	๑.๓๘๖ (ป.ง.ป. ๒๕๐๖-๒๕๒๔)	๑.๓๐ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๑) ๑.๔๐ (ป.ง.ป. ๒๕๒๑-๒๕๒๔) ๑.๓๔ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๒๕๖๓ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	๑.๓๔๕๗ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๐๕๒๘ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)
๑.๒ ภาษีเงินได้นิติบุคคล	๑.๓๑ (ป.ง.ป. ๒๕๐๖-๒๕๑๔)	๑.๓๑๔๐ (ป.ง.ป. ๒๕๑๑-๒๕๒๔) ๑.๑๒๔ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔) ๑.๐๕๓ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๑๖ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๑) ๐.๗๔ (ป.ง.ป. ๒๕๒๑-๒๕๒๔) ๐.๔๔ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๖๖๐๐ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	๑.๔๔๗๑ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๒๗๔๗ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)
๒. ภาษีการขายทั่วไป	-	-	-	๑.๑๖๘๒ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	-
๒.๑ ภาษีการค้า	๑.๒๓ (ป.ง.ป. ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	๑.๐๐๔๕๐๔ (ป.ง.ป. ๒๕๑๓-๒๕๒๔) ๐.๘๗๔๗๖ (ป.ง.ป. ๒๕๒๒-๒๕๒๔)	๑.๑๔ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๑) ๐.๗๖ (ป.ง.ป. ๒๕๒๑-๒๕๒๔) ๐.๔๑ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	-	๑.๐๕๔๔ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๐๕๗๕ (ป.ง.ป. ๒๕๑๔-๒๕๒๔)

ประเภทของภาษีอากร	IBRD (1974)	IBRD (1983)	IMF (n.d.)	ชม.เพสิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตนนา สายกษิต (๒๕๒๕)	ชาญชัย มิสิกนิศากร และพราวดี พันศิริสุข (๒๕๒๕)	ชาญชัย มิสิกนิศากร (๒๕๒๖)
๔. ภาษีการขายรวม (2+3)	-	-	-	๑.๓๓๑๔ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	-
๕. ภาษีศุลกากร	-	-	-	๐.๗๑๕๓ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	-
๕.๑ ภาษีขาออก	-	-	๐.๖๐ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๑) ๑.๒๔ (ปงป.๒๕๒๑-๒๕๒๔) ๑.๑๒ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๐.๔๐๐๔ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	-
๕.๑๑ ข้าว	-	-	-	-	๐.๕๒๓ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๔๓๒๔ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)
๕.๑๒ ยาง	-	-	-	-	๑.๐๐๓ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๗๔๕๒ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)
๕.๑๓ สินค้าออกอื่น ๆ	-	-	-	-	๐.๔๔๑ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๐.๒๔๕๒ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)
๕.๒ ภาษีขาเข้า	-	๐.๗๗๗๗ (ปงป.๒๕๑๓-๒๕๒๔)	๑.๑๔ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๑) ๐.๗๑ (ปงป.๒๕๒๑-๒๕๒๔) ๐.๔๔ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๐.๔๔๔๔ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	- -	๐.๕๒๖๗ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)

ประเภทของภาษีอากร	IBRD (1974)	IBRD (1983)	IMF (n.d.)	ชม.เพสิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตนนา สายกษิต (๒๕๒๕)	ชาญชัย มิสิกนิศากร สุพรรณดี ศันศิริสุข (๒๕๒๕)	ชาญชัย มิสิกนิศากร (๒๕๒๖)
๕.๒๑ ผลิตภัณฑ์ ปิโตรเลียม	-	-	-	-	๑.๔๑๔ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	-
๕.๒๒ สินค้าเข้าอื่น ๆ	-	-	-	-	๐.๓๑๔ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	-
๕.๓ ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ	-	-	-	๒.๖๖๑๔ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	๐.๗๔๑ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๐.๖๗๖๖ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)
๖. ภาษีลักษณะอนุญาติ	-	-	-	-	-	-
๗. ภาษีลักษณะอื่น ๆ	-	-	-	-	-	-
๗.๑ ภาษีรถยนต์	๑.๔๑ (ปงป.๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	-	-
๗.๒ ค่าจดทะเบียน อสังหาริมทรัพย์	๑.๕๒ (ปงป.๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	-	-
๗.๓ ภาษีลักษณะมูลค่า	๐.๕๒๔** (ปงป.๒๕๐๗-๒๕๑๖)	๐.๗๔๓๐๑ (ปงป.๒๕๑๓-๒๕๒๔) ๐.๗๒๕๑ (ปงป.๒๕๑๒-๒๕๒๔)	-	-	-	-
๘. ภาษีทางอ้อมรวม (2+3+5)	-	-	-	๑.๐๒๐๔ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	-
๙. ภาษีศุลกากรทั้งหมด	๑.๓๔ (ปงป.๒๕๐๖-๒๕๑๖)	๑.๐๐ (ปงป.๒๕๐๖-๒๕๒๔)	๑.๐๖ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๑) ๑.๔๔ (ปงป.๒๕๒๑-๒๕๒๔) ๐.๕๒ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)	๑.๐๓๔๓ (๒๕๐๔-๒๕๒๒)	-	๑.๑๓ (ปงป.๒๕๑๔-๒๕๒๔)

ประเภทของภาวการณ์	IBRD (1974)	IBRD (1983)	IMF (n.d.)	ชม.เพชฌิม จันทน์เรืองเพ็ญ และรัตน สบายคดี (๒๕๒๕)	ชาวยุโรป มูลนิธิศุภ และสุทราณี สันติศรีสุข (๒๕๒๕)	ชาวยุโรป มูลนิธิศุภ (๒๕๒๖)
๒.๒ อารณและคัมภี	๐.๕๕๒ (ปี ๒๕๐๕/๖-๒๕๑๕/๖)	-	-	-	๑.๕๕๐๒ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๐.๕๕๐๕ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
๓. ภาวการณ์ขายเฉพาะ	-	-	-	๑.๕๕๐๖ (๒๕๐๕-๒๕๒๖)	-	-
๓.๑ ภาวการณ์ขายภายใน						
๓.๑๑ อารณกรรม	๑.๒๒ (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	๐.๕๕๐๕๐๕ (ปี ๒๕๑๓-๒๕๒๕)	-	-	๑.๑๕๒๕ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๐.๕๕๑๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
๓.๑๒ ภาวการณ์เครื่อง มีแอลกอฮอล์	๑.๑๒ (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	-	-
(ก) ภาวการณ์สุรา	-	-	-	-	๑.๑๕๔๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-
สุราผสม	-	๓.๐๕๕๒ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	๐.๒๕๐๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
สุราขาว	-	๑.๑๕๔๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	๑.๕๕๓๑ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
เม็ช	-	๑.๑๕๔๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	๐.๕๕๔๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
(ข) ภาวการณ์เบียร์	-	๐.๒๕๐๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	๑.๑๕๔๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๒.๕๕๐๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
๓.๑๓ ภาวการณ์เครื่อง ไม่มีแอลกอฮอล์	๒.๐๕ (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	๐.๕๕๔๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๐.๕๕๔๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)

ประเภทของภาวการณ์	IBRD (1974)	IBRD (1983)	IMF (n.d.)	ชม.เพชฌิม จันทน์เรืองเพ็ญ และรัตน สบายคดี (๒๕๒๕)	ชาวยุโรป มูลนิธิศุภ และสุทราณี สันติศรีสุข (๒๕๒๕)	ชาวยุโรป มูลนิธิศุภ (๒๕๒๖)
๓.๑๔ ภาวการณ์ซีกไฟและ เครื่องซีกไฟ	-	-	-	-	๐.๑๕๕๐ (ปี ๒๕๑๕/๒๕๒๕)	-
๓.๑๕ แลคมบียาลูบ	๑.๓๐* (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	๑.๐๐๒๕ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๐.๒๕๑๒ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
(ก) บุหรี่ผสมภายใน	-	๐.๑๕๕๒ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	-
(ข) บุหรี่นำเข้า	-	๑.๑๕๕๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	-
๓.๑๖ ภาวการณ์ซีเมนต์	๑.๕๑ (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	๐.๕๕๕๐ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๐.๑๕๑๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
๓.๑๗ แลคมบียานัก	-	-	-	-	๐.๒๕๕๒ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-
๓.๑๘ ภาวการณ์น้ำมันและ ผลิตภัณฑ์น้ำมัน	๑.๒๕ (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	๐.๕๕๒๕ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-
(ก) เบนซิน	-	๑.๑๕๕๔ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	๑.๐๕๕๖ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
(ข) ดีเซลและอื่น ๆ	-	๑.๑๕๖๐ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	-	-	-	๑.๕๕๕๑ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)
๓.๒ ภาวการณ์ทรัพยากรธรรมชาติ	๑.๕๒ (ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๖)	-	-	-	-	-
๓.๒๑ ค่าภาคหลวงไม้	-	-	-	-	-	-
๓.๒๒ ค่าภาคหลวงน้ำมัน	-	-	-	-	-	-
๓.๒๓ ค่าภาคหลวงแร่	-	-	-	-	๐.๕๕๐๕ (ปี ๒๕๑๕-๒๕๒๕)	๑.๐๕๐๑ (๒๕๑๕-๒๕๒๕)

John Stuart Mill
(1806-1873)

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ผลการประมาณการค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ตามที่ปรากฏใน **ชาญชัย มุสิกนิศกร และสุพรรณิ ตันติศรีสุข (2525)** และ **ชาญชัย มุสิกนิศกร (2526)** แตกต่างกันอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่งานทั้งสองเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาที่มีได้แตกต่างกันโดยพื้นฐาน เพียงแต่ช่วงเวลาที่ใช้ศึกษาแตกต่างกันเพียง 1 ปี กล่าวคือ **ชาญชัย มุสิกนิศกร และสุพรรณิ ตันติศรีสุข (2525)** ประมาณการโดยใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2515 - 2524 ส่วน **ชาญชัย มุสิกนิศกร (2526)** ประมาณการโดยใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2515 - 2525 กระนั้นก็ตาม ค่าประมาณการที่ได้ก็ยังคงแตกต่างกันมาก อาทิ เช่น ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีค่าเท่ากับ 1.3497 ตามงานชิ้นแรก และเท่ากับ 1.0728 ตามงานชิ้นหลังเป็นต้น ดังนั้นช่วงเวลาแห่งการศึกษาจึงมีผลต่อค่าประมาณการที่ได้ด้วย

2.2 นโยบายภาษีอากรในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

จากการสำรวจงานวิชาการว่าด้วยภาษีอากรในเมืองไทย ไม่ปรากฏว่ามีงานวิชาการเรื่องใดที่ศึกษาถึงนโยบายภาษีอากรในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะ แต่ได้มีการศึกษาการดำเนินนโยบายการคลังในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตาม ในการศึกษา นโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในเมืองไทย เรามีอาจจำกัดการศึกษาเฉพาะแต่นโยบายการคลัง โดยไม่พิจารณาถึงการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการบริหารหนี้สาธารณะ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในการดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้ประสานการใช้เครื่องมือของนโยบายเศรษฐกิจทั้งในด้านการคลัง การเงิน และการบริหารหนี้สาธารณะ โดยระมัดระวังมิให้ปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระ

บบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในระบบเศรษฐกิจมากนัก (ป๊วย อังภากรณ์ 2517 ; เรืองชัย มะระกานนท์ 2521 : บทที่ 13)

Siamwalla (1975) ชี้ให้เห็นว่า นโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยมีลักษณะเป็นนโยบายเฉยเมย (passive policy) กล่าวคือเป็นนโยบายที่พึงพิงการทำงานของตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ (automatic stabilizers) มากกว่าที่จะใช้อำนาจในการปรับเปลี่ยนค่าของเครื่องมือทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ **รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2521)** ให้ทรรศนะเพิ่มเติมว่า การดำเนินนโยบายแบบเฉยเมยนั้นจะเห็นได้จากการเน้นการป้องกันปัญหา มากกว่าที่จะเน้นการแก้ปัญหา การดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยเน้นการป้องกันปัญหา จะเห็นได้จากจารีตในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินงบประมาณแผ่นดินประจำปี ซึ่งระมัดระวังมิให้มีผลในการเพิ่มปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากเกินไป เมื่อเทียบกับการเพิ่มผลผลิตของชาติ ในอีกด้านหนึ่ง กฎหมายการคลังก็ได้

กำหนดขีดจำกัดในการก่อหนี้สาธารณะ (maximum borrowing margin) ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้งบประมาณขาดดุล โดยที่ส่วนขาดดุลของงบประมาณมีมากเกินไป³

ในบรรดาเป้าหมายของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจทั้งหลาย ภาษีอากรถูกใช้เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก การใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจนั้น ไม่สู้ปรากฏบ่อยนัก อาทิเช่น การลดอากรขาเข้าสำหรับสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพที่นำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อลดแรงกดดันของภาวะเงินเฟ้อในปี 2517 การเพิ่มค่าลดหย่อนและค่าใช้จ่าย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในช่วงหลังปี 2522 เพื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้

³ ตามพระราชบัญญัติวิธีกรงบประมาณ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 203 (ลงวันที่ 6 กันยายน 2515) ได้กำหนดไว้ว่า การกู้เงินเพื่อชดเชยส่วนขาดดุลของงบประมาณในปีหนึ่ง ๆ จะต้องไม่เกิน

(ก) ร้อยละ 20 ของจำนวนเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือของจำนวนเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้ว แล้วแต่กรณี กับอีก

(ข) ร้อยละ 80 ของงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับชำระคืนต้นเงินกู้ยืมสำคัญของทบปณณัติข้างต้นนี้ก็คือ งบประมาณรายจ่ายที่มีรายจ่ายในการชำระคืนต้นเงินกู้จะมีมากกว่า 1.25 เท่าของประมาณการรายได้ของรัฐบาลในปีงบประมาณหนึ่ง ๆ มิได้ รายละเอียดดู **รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2521)**

เอง จึงมิใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่จะพบว่า ยังไม่มีงานวิชาการเรื่องใดที่ศึกษานโยบายภาษีอากรในด้านการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างลึกซึ้ง

2.3 การเก็บภาษีอากรกับเสถียรภาพของราคา

การศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณในเรื่องผลกระทบของการเก็บภาษีอากรที่มีต่อเสถียรภาพของราคา เป็นเรื่องที่มีผู้ศึกษากันน้อยมาก การศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้จำเป็นต้องใช้วิธีการวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไป (general equilibrium analysis) อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ และจะต้องวิเคราะห์จากแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคที่สามารถอธิบายกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจไทยได้ดี และให้คำทำนายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องแม่นยำ จากการสำรวจงานวิชาการในประเด็นดังกล่าวนี้ เราพบว่ามีงานวิจัยอย่างน้อย 3 เรื่องที่ได้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคและใช้ simulation method ในการศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ก่อผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปอย่างไรบ้าง งานเหล่านี้ได้แก่ Chaipravat (1976 b) ; chaipravat, Meesook and Ganjarende (1977) และ Pobukadee (1977) ผลการวิเคราะห์ได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 4 ซึ่งให้ข้อสรุปอย่างน้อย 5 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก การเปลี่ยนแปลงรายได้จากอากรขาเข้าจะทำให้ระดับราคาและรายได้ประชาชนเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน ข้อสรุปนี้ตรงตรงกันทั้งใน Chaipravat (1976 b) และ Pobukadee (1977) ต่างกันแต่ขนาดของผลกระทบ⁴

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงรายได้จากอากรขาออกจะทำให้ระดับราคาและ

รายได้ประชาชนเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม (Chaipravat 1976 b)

ประการที่สาม การเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น จะทำให้ระดับราคาและรายได้ประชาชนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Pobukadee 1977)

ประการที่สี่ การเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีทางอ้อมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น จะทำให้ระดับราคาเพิ่มขึ้น แต่รายได้ประชาชนจะลดลง (Pobukadee 1977)

ประการที่ห้า การเปลี่ยนแปลงความยืดหยุ่นต่อเงินได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีอื่น ๆ (นอกจากภาษีสุภาษการ) จะทำให้ระดับราคาและรายได้ประชาชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม (Chaipravat, 1976 b ; Chaipravat, Meesook and Ganjarende, 1977)

ข้อสรุปเหล่านี้ยังต้องมีการทดสอบซ้ำแล้วซ้ำเล่า นอกจากนี้ ข้อสรุปบางข้อจะต้องมีอธิบายทางทฤษฎีมาช่วยเสริม อาทิเช่น เหตุใดการเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มขึ้นจึงทำให้ระดับราคาเพิ่มขึ้น แต่ทำให้รายได้ประชาชนลดลง เป็นต้น เรามิได้สนใจเฉพาะแต่ทิศทางของผลกระทบเท่านั้น หากเรายังสนใจขนาดของผลกระทบอีกด้วย แต่การศึกษาด้วยวิธีการดังกล่าวนี้จะสามารถให้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องก็ต่อเมื่อเรามีแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคที่สมบูรณ์ และสามารถอธิบายกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจไทยได้ดี โดยที่สามารถให้คำทำนายการเปลี่ยนแปลงภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจได้ถูกต้องแม่นยำด้วย การพัฒนาแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคจึงเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นสำหรับการศึกษานี้

⁴ โปรดดูผลกระทบของการลดอัตราอากรขาเข้าที่มีต่อราคาสินค้าใน **ธนาคารแห่งประเทศไทย (2517)**

ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ
ที่มีต่อระดับราคาและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ปีงบประมาณและ ระยะเวลางบประมาณ	กิจกรรม ในารศึกษา	ผลกระทบที่มีต่อ	
		ระดับราคา	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ
1. โอปาร ไยประวัติ (2503 – 2517) 1.1 อกรขาเข้า 1.2 อกรขาออก 1.3 การเพิ่มควม ขีดหยุ่นต่อเงิน ได้ของภานี ต่าง ๆ นอก จากภานีสูล- การ	ลดลง 10% เพิ่มขึ้น 10% เพิ่มขึ้น 5%	- 0.68% - 0.47% -10.06%	- 0.85% - 0.22% -11.30%
2. โอปาร ไยประวัติและ สหาย (2506-2519) 2.1 ความขีดหยุ่น ต่อเงินได้ของ ภานีเงินได้บุค- คธรรมดา	 ลดลง 0.050	 + 0.49%	 + 0.24%
3. จิรพล โปบุคคิ (2500-2518) 3.1 อกรขาเข้า 3.2 ภานีสรรพสามิต 3.3 ภานีทางอ้อม 3.4 ภานีเงินได้นิบุคค	เพิ่มขึ้น 10% เพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท	+ 4.14% + 0.11% + 0.29% + 0.17%	+ 4.33% - 0.12% - 1.04% + 0.17%

Ami I. Chaitman (1971), 275; Chaitman (1972), 275; Chaitman (1973), 275; Chaitman (1974), 275.

3. ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อโครงสร้างภาษีอากร

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีอากรกับระดับราคามีใช้ความสัมพันธ์ทิศทางเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่เพียงเฉพาะแต่ว่าการเก็บภาษีอากรจะมีผลกระทบต่อระดับราคาเท่านั้น หากว่าการเปลี่ยนแปลงระดับราคาก็สามารถสร้างผลกระทบต่อโครงสร้างภาษีอากรด้วย อย่างไรก็ตาม การศึกษาในประเด็นหลังนี้ปรากฏว่ามีอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ สุริยีน โชติวัฒนะกุล (2523)

สุริยีน โชติวัฒนะกุล (2523) ได้ศึกษาผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย ทั้งนี้โดยใช้ทั้งข้อมูลสมมติและข้อเท็จจริงของระบบเศรษฐกิจไทยในระหว่างปี 2502 - 2520 เพื่อวิเคราะห์ภาระภาษีส่วนเกินอันเกิดจากภาวะเงินเฟ้อโดยส่วนรวม ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีเงินได้ต่ำจะต้องรับภาระภาษีเงินได้ส่วนเกินดังกล่าวนี้มากกว่าผู้มีเงินได้สูง ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า หากรัฐบาลต้องการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อลดภาระภาษีส่วนเกินอันเกิดจากภาวะเงินเฟ้อซึ่งตกแก่ผู้มีเงินได้น้อยแล้ว ควรกระทำโดยการเพิ่มส่วนลดค่าใช้จ่ายเหมาด้วยการเพิ่มอัตราส่วนร้อยละต่อเงินได้พึงประเมิน การขยายช่วงระดับเงินได้พึงประเมินสุทธิของแต่ละระดับอัตราภาษี และลดอัตราภาษีสำหรับผู้มีเงินได้ต่ำ หากภาวะเงินเฟ้อมีขนาดรุนแรงและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนาน การปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาควรกระทำด้วยความถี่มากขึ้น

4. บทสรุป

จากการสำรวจงานวิชาการที่ศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีอากรกับเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทย เราพบว่า เรามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่มากนัก ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้อาจพิจารณาได้ 2 ด้าน ด้านหนึ่งได้แก่ การศึกษาผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากรที่มีต่อเสถียรภาพของราคา ส่วนอีกด้านหนึ่งได้แก่ การศึกษาผลกระทบของปัญหาเงินเฟ้อที่มีต่อโครงสร้างภาษีอากร

ในด้านแรกนั้น เราพบว่า ยังไม่มีผู้ใดประเมินผลกระทบเชิงปริมาณของนโยบายภาษีอากรที่มีต่อเสถียรภาพของราคา วิธีการศึกษาที่นิยมใช้กันก็คือ การสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค และใช้ simulation method เพื่อศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทก่อผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปอย่างไรบ้าง ดังผลการศึกษาที่เราได้ประมวลนำเสนอไว้ในตารางที่ 4 แต่กระนั้นก็ตาม ปริมาณงานประเภทนี้ก็ยังมียุ้น้อยมาก

เราพอมีความรู้อยู่บ้างว่า ระบบภาษีอากรของไทยมีโครงสร้างและลักษณะอันเกื้อกูลต่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากมีงานวิชาการจำนวนไม่น้อยที่พยายามประมาณการค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากรที่มีต่อรายได้ประชาชาติ ผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้ได้ให้ข้อสรุปสำคัญว่า ระบบภาษีอากรของไทยมีตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ เพียงแต่ความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ นั้นมีอยู่ไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากความยืดหยุ่นของภาษีอากรมีค่าไม่แตกต่างจากหนึ่ง และเมื่อพิจารณาภาษีอากรเป็นรายประเภท เราพบว่า ตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติที่สำคัญได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล กระนั้นก็ตาม ยังมีประเด็นข้อเท็จจริงที่เรา

ยังไม่มีความรู้แน่ชัดอีกเป็นอันมาก อาทิเช่น ความยืดหยุ่นของภาษีอากรมีค่าลดลงตามกาลเวลาจริงหรือไม่ หากเป็นจริง อะไรเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ภาษีการค้าและภาษีโภคภัณฑ์ภายในมีคุณสมบัติของตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติหรือไม่ เป็นต้น

ในอีกด้านหนึ่ง เราพบว่า การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระดับราคาที่มีต่อภาระและโครงสร้างภาษีอากรมีอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ สุริยีน โชติวัฒนะกุล (2523) ซึ่งจำกัดการศึกษาเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากการตรวจสอบสถานะแห่งความรู้ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างภาษีอากรกับเสถียรภาพของราคาในระบบเศรษฐกิจไทย ดังที่กล่าวสรุปข้างต้นนี้ เรามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวนโยบายการวิจัยดังต่อไปนี้

ประการแรก แม้ว่าจะมีการศึกษาฟังก์ชันภาษีอากรของไทย (tax function) ในแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคจำนวนไม่น้อย แต่งานส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีการศึกษารอบด้านและไม่ถี่ถ้วนเท่าที่ควร ความรู้ความเข้าใจของเราเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดรายได้จากภาษีอากรประเภทต่าง ๆ จึงยังมีอยู่ไม่มากนัก การส่งเสริมให้มีการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งแจกแจงรายละเอียดของระบบภาษีอากรมากเป็นพิเศษ จึงเป็นเรื่องที่ควรแก่การสนับสนุน และจากแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคดังกล่าวนี้เอง เราจะสามารถประมาณการผลกระทบเชิงปริมาณของการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อเสถียรภาพของราคา

ประการที่สอง เราไม่พบว่ามีการศึกษาประสิทธิผลของนโยบายภาษีอากรในด้านการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ แต่ประการใด จึงควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อประเมินดูว่า นโยบายภาษีอากรของรัฐ-

บาลในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีลักษณะทวนกระแสวัฏจักรธุรกิจ (counter-cyclical) หรือมีลักษณะส่งเสริมความไว้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

ประการที่สาม แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับกันว่า ระบบภาษีอากรของไทยมีตัวรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ เพียงแต่ความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติมีอยู่ไม่มากนัก แต่กระนั้นก็ตาม ยังควรที่จะได้มีการศึกษากันอย่างถ่องแท้ว่า ขนาดของการรักษา

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ (degree of automatic stabilization) ดังกล่าวนี้นี้มีมากน้อยเพียงใด ความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติของระบบภาษีอากรของไทยมีแนวโน้มลดน้อยถอยลงตามกาลเวลาหรือไม่ อะไรเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ นอกจากนี้ ยังควรที่จะศึกษารายละเอียดด้วยว่า ภาษีอากรประเภทใดที่มีประสิทธิภาพในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติมากที่สุด และภาษี

อากรเหล่านี้มีกลไกในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติได้อย่างไร

ประการที่สี่ เรายังมีความรู้ที่น้อยมากเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระดับราคาที่มีต่อภาระและโครงสร้างภาษีอากรของไทย ดังได้กล่าวแล้วว่า ผลการศึกษาในประเด็นนี้เท่าที่ปรากฏจำกัดเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สมควรที่จะส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้โดยครอบคลุมภาษีอากรทั้งระบบ และหยิบยกภาษีอากรที่สำคัญอื่น ๆ ขึ้นมาศึกษาด้วย

บรรณานุกรม

ก.ภาษาไทย

โฆมะ อารียา “เงินเฟ้อในเศรษฐกิจไทย : สาเหตุและทางออก” บทความเสนอต่อที่ประชุมการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “คลื่นเศรษฐกิจลูกใหม่? ปัญหาและทางรอด” จัดโดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 17-18 กุมภาพันธ์ 2524

ชมเพลิน จันทน์เรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต “โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ” รายงานการวิจัยหน่วยเศรษฐศาสตร์วิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารฉบับที่ 2513 (กรกฎาคม 2525)

ชาญชัย มุสิกนิศากร “การวิเคราะห์แนวโน้มและโครงสร้างรายได้รัฐบาล” บทความเสนอต่อที่ประชุมทางวิชาการเรื่อง “การวิเคราะห์ผลกระทบของงบประมาณแผ่นดิน 2527” จัดโดยคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เมื่อวันอังคารที่ 12 กรกฎาคม 2528

ชาญชัย มุสิกนิศากร และสุพรรณิ ดันติศรีสุข “การวิเคราะห์โครงสร้างภาษีอากรของไทย” รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ก้นยายน 2525)

ทวีชัย สุเมธีประสิทธิ์ “การขาดดุลของรัฐบาลและขบวนการเงินเฟ้อในไทย” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524

ทัศนีย์ ดันจาวุฒิไท “ภาวะเงินเฟ้อของประเทศไทยในระยะปี พ.ศ. 2484 - 2514” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517

ธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายวิชาการ หน่วยการคลัง “การลดอัตราอากรขาเข้ากับราคาสินค้า” รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ 14 เล่มที่ 9 (ก้นยายน 2517) หน้า 47-52

ธีระพงษ์ วิกิตเศรษฐ “เสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ” ใน ธีระพงษ์ วิกิตเศรษฐ และคณะ เศรษฐกิจของประเทศไทย : ปัญหาและนโยบาย คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ (เมษายน 2520)

ประเจิด สันทรัพย์ “การป้องกันภาวะเงินเฟ้อเพื่อเสถียรภาพของราคา” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2505

- ปวย อังภากรณ์ “ธนาคารกลาง” เสียชีวิตอย่างเสียสละ สำนักพิมพ์เคล็ดไทย 2517
- พรเพ็ญ อันตระกูล “การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 - 2468)” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518
- รังสรรค์ หนองพันธ์ “นโยบายการคลังของรัฐบาลในระหว่างปี 2504 - 2519” วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 7 เล่มที่ 4 (เมษายน-มิถุนายน 2521) หน้า 146-177
- รังสรรค์ หนองพันธ์ “ระบบเศรษฐกิจไทย : วิกฤติการณ์แห่งโครงสร้างและวิกฤติการณ์แห่งเส้นทางการพัฒนาเศรษฐกิจ” วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 9 เล่มที่ 3 (มกราคม - มีนาคม 2523) หน้า 2-70
- เริงชัย มะระกานนท์ การเงินและการธนาคารในประเทศไทย มุานิติโครงการดำรงสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ 2521
- สุนทรী อาสะวีย์ และนิติ กลีโกศล “วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง” เอกสารวิจัยหมายเลข 15 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525
- สุรียน โชติวัฒนะกุล “ผลของภาวะเงินเฟ้อต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2523

ข. ภาษาอังกฤษ

- Aghevli, B.B. and M.S. Khan, “Government Deficits and the Inflationary Process in Developing Countries” *IMF Staff Papers*, Vol. 25, No. 3 (September 1978), pp. 383-416.
- Argy, Victor. “Structural Inflation in Developing Countries” *Oxford Economic Papers*, Vol. 22, No. 1 (1970), pp. 73-85
- Auld, D.A.L. “Taxation and Inflation : A Survey of Recent Theory and Empirical Evidence” *Public Finance Quarterly*, Vol. 5, No. 4 (October 1977), pp. 403-418.
- Batson, Benjamin A. “The Akward Years : The End of the Absolute Monarchy in Siam”, Ph.D. Thesis, Cornell University, 1976.
- Chaipravat, Olarn, Kanitta M. Meesook and Siri Ganjarende, “Main Sources of Inflation in Developing ESCAP Countries : A Multi-Country Quantitative Analysis” Bank of Thailand Discussion Paper Series No. DP/76/19 (November 7, 1976)
- Chaipravat, Olarn, Kanitta M. Meesook and Siri Ganjarende, “Main Sources of Inflation in Developing ESCAP Countries : A Multi-Country Quantitative Analysis”, *Economic Bulletin for Asia and the Pacific* Vol. 29, No. 1 (June 1978). pp. 51-78
- Chaipravat, Olarn. (1976 a). “Domestic Price Determination in Thailand” Bank of Thailand Discussion Paper Series No. DP/76/15 (may 20, 1976).
- Chaipravat, Olarn (1976 b) “Domestic Price, Output, Employment and External Balance Determination of A Small, Open, Primary Exporting Economy : A Quantitative Study of Stabilization Policies in Thailand”, Bank of Thailand Discussion Paper Series No. Dp/76/17 (June 30, 1976).
- Ganjarende, Siri. “A Model of Thailand's Economy : An Econometric Model” Ph.D. thesis, Monash University, 1975.
- Haring, Joseph E. and Larry E. Westphal. “Financial Policy in Postwar Thailand : External Equilibrium and Domestic Development”. *Asian Survey*, Vol. 8, No. 5 (May 1968), pp. 364-377
- Heller, Peter S. “Impact of Inflation on Fiscal Policy in Developing Countries”, *IMF Staff Papers*, Vol. 27, No. 4 (December 1980), pp. 712-748.
- Marzouk, G.A. *Economic Development and Policies : Case Study of Thailand*. Rotterdam University Press, 1972.
- Nowotny, Ewald. “Inflation and Taxation : Reviewing the Macroeconomic Issues”, *Journal of Economic Literature*, Vol. 18, No. 3 (September 1980), pp. 1025-1049.
- Panitchpakdi, Supachai. “Inflation : The Case of External Disturbances”, in Prateep Sondysuvan (ed.), *Finance, Trade and Economic Development in Thailand* (Bangkok : Sompong Press, 1975), pp. 123-138.
- Piyavongsepinyo, Rungsunt. “Inflation in an Open Economy : A Cases Study of Thailand”. M.A. Thesis, Faculty of Economics, Thammasat University, 1979.
- Pobucadee, Jirapol. “An Econometric Model for Tax Policy Simulation and Government Revenue Forecasting”, M.A. Thesis, Faculty of Economics, Thammasat University, 1977.

- Saini, Krishan G. "The Monetarist Explanation of Inflation : The Experience of Six Asian Countries", **World Development**, Vol. 10, No. 10 (October 1982), pp. 871-884.
- Siamwalla, Ammar. "Stability, Growth and Distribution in the Thai Economy", in Prateep Sondysuvan (ed.), **Finance, Trade and Economic Development in Thailand**. (Bangkok : Sompong Press, 1975), pp. 25-48.
- Siamwalla, Ammar "Inflation in Thailand in the 1970 s : Its Cause and Consequences", **Thai Economic Journal**, Vol. 11, No. 1 (June 1978), pp. 1-33.
- Trescott, Paul B. **Thailand's Monetary Experience : The Economics of Stability**. New York : Praeger Publishers, 1971.
- U.N., IBRD, "A Study of Public Finances in Thailand" Report No. 574-TH, East Asia and Pacific Department, **IBRD** (October 31, 1974)
- U.N., IBRD "Thailand : Toward a Strategy of Full Participation" Report No. 2059-TH, East Asia and Pacific Regional Office, IBRD (September 1, 1978).
- U.N., IBRD, "Thailand : Managing Public Resources For Structural Adjustment" Report No. 4366-TH, Country Programs Department, IBRD (March 1, 1983)
- U.N., IMF, "The Buoyancy and Elasticity of The Tax System of Thailand, 1974/75 - 1980/81", mimeograph (not dated).
- Vichaidist, Sidhiphol, and Mongkon Roisam, "Inflation and the Thai Economy" **Bangkok Bank Monthly Review** (June 1973), pp. 318-331.
- Vichaidist, Sidhiphol, and Mongkon Roisam, "A Second Look at Inflation", **Bangkok Bank Monthly Review** (May 1974), pp. 288-301.
- Viseskul, Chintala. "Public Investment Policy during the Reign of King Rama VI, 1910-1925" M. Econ. Thesis, Faculty of Economics, Thammasat University, 1976.
- Yang, S.C. **A Multiple Exchange Rate System : An Appraisal of Thailand's Experience, 1946-1955**. Modison : University of Wisconsin Press, 1957.
- Yen Kyun Wang, "Monetary Interdependence in the Pacific and ASEAN Countries", Expert Group on ASEAN and Pacific Economic Co-operation, ESCAP, DP/EGAPEC/2 (5 May, 1982).